

Nepomucké noviny

číslo 7 / červenec 2018 / ročník XXVII

zdarma

8/ **Téma: Veřejnost
VS Zastupitelé**

10/ **Krásné setkání
v Prádle**

20/ **Rozhovor s architektem
Martinem Rajnišem**

Rozhovor s architektem Martinem Rajnišem

Text: Pavel Motejzík

Foto: Pavel Motejzík, archiv Huť architektury Martin Rajniš s. r. o.

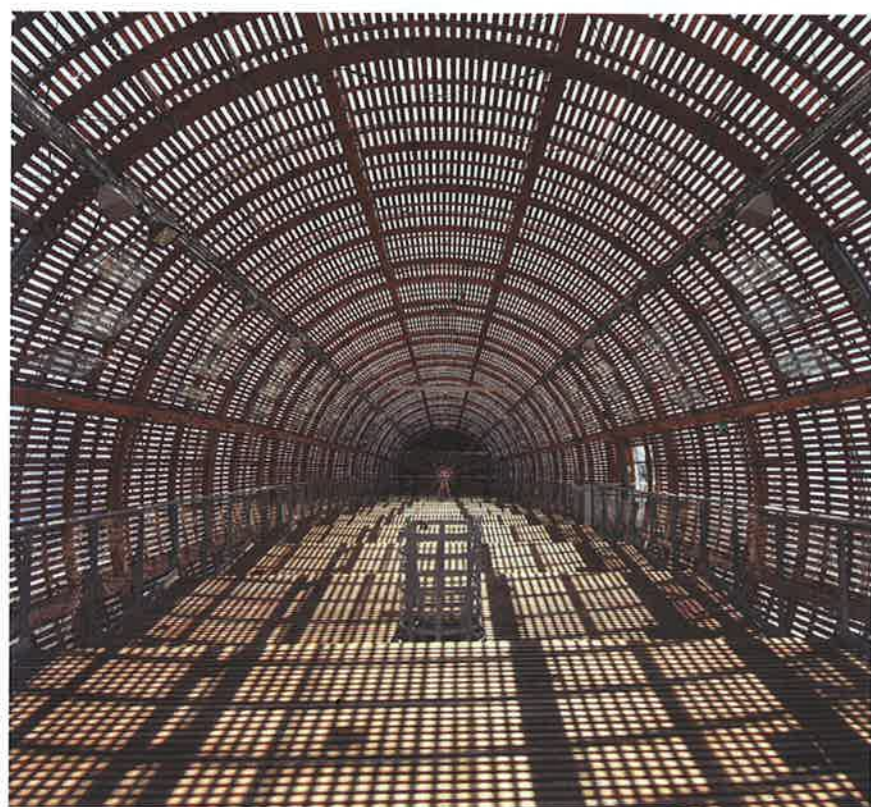
Prof. Ing. arch. Martin Rajniš je český architekt, urbanista a vizionář, spoluzakladatel České komory architektů. Po ukončení gymnázia v Praze vystudoval v letech 1962–69 Fakultu architektury ČVUT v Praze a pokračoval postgraduálním studiem na AVU. Poté nastoupil do liberecké „školky architektury“ architekta Miroslava Masáka a Karla Hubáčka při ateliéru SIAL, kde setrval do roku 1979. Od roku 1981 do roku 1985 spolupracoval jako samostatný architekt s architektonickým studiem Shape. Z této spolupráce vznikl například Pavilon dějin dopravy na Světové výstavě EXPO 1986 ve Vancouveru. Roku 1986 založil D. A. Studio. To dalo podobu nové části Smíchova od křižovatky Anděl až k zastávce Na Knížecí. Po roce 1996 vyrazil na cesty. Zpět k architektuře se vrátil postupně po roce 2001. Od té doby se výrazně věnuje experimentální architektuře a vztahu architektury k přírodě a k lidské společnosti. Za svou práci získal řadu ocenění, mezi kterými si považuje například Mezinárodní ceny za trvale udržitelnou architekturu z Paříže. Ateliér, který založil společně s D. Kubíkem a T. Kosnarem v roce 2012, se nazývá Huť architektury Martin Rajniš. Tvoří jej skupina lidí intenzivně hledajících nové cesty napříč urbanismem, stavbami i designem. Sešli jsme se přímo v ateliéru Martina Rajniše v Praze na Úvoze, na místě, které je samo o sobě velmi inspirativním...

T. Kosnar a M. Rajniš (zleva) u projektu nepomucké rozhledny

Česká poštovna "Anežka" na Sněžce

Vzducholod Gulliver v centru současného umění DOX v Praze-Holešovicích

Rozhledna Ester v Jeruzalémě

První část vaší kariéry je spojena s velkými stavbami typu obchodní dům Máj nebo OC Nový Smíchov, pak přišel zlom, díky němuž jste mnohými označován za nejzajímavějšího českého architekta. Kdy a proč nastala ona změna?

Zjistil jsem, že nemůžu dělat baráky, které se lidem nelíbí. I když jsem byl různými teoretiky neustále chválen, čím dál více jsem si uvědomoval, že se musí něco změnit a že musím začít u sebe. Postupně jsem 5 let téměř souvisle cestoval a na cestách přemýšlel. Začal jsem razit určitou teorii, jak by se měla architektura dělat, a nazval jsem ji přirozená architektura. Architektura, která čerpá svou sílu, tvary a příjemnost z přírody, obrací se ke zdroji, který je nevyčerpatelný a pro nás přirozený. Vznikli jsme v přírodě, jsme přirozeným vývojem organismů a málokdy byste našli člověka, který by stál před rozkvetlým stromem a říkal: „Tak hnusnej arogantní design jsem dlouho neviděl.“ Zatímco naopak u baráků je to bohužel často běžné. A co je horší, lidé si na to postupně začali i zvykat: na sídliště, na paneláky – to jsou bratřanci koncentračních táborů a gulagů. Když dám vedle sebe ocel a dřevo, věřte mi, že 95 % lidí ukáže na to dřevo a řekne: to se mi líbí. A tak jsem se vydal tímhle směrem, vidím v tomto cestu české architektury, jak se dostat mezi světovou špičku. A i v Nepomuku je jeden takový záměr, který by nám měl pomoci dostat se na špičku. A myslím to smrtelně vážně, protože já architekturu bezmezně miluji a je pro mě solí života.

K Nepomuku se určitě ještě dostaneme, ale zastavme se u vašich slov, která zazněla v dokumentu Klackovitý architekt Martin Rajniš: „Navrhnout jednoduše levnej barák je cesta ke svobodě.“ Jak to myslíte?

Začnu od konce. Ještě v 18./19. století si byl kdejaký „sedláček“ schopný ve spolupráci s blízkými postavit dům za rok. A teď to porovnejte se situací, kdy průměrná česká rodina usiluje v Praze ne o dům, ale o pouhý byt. A ten stojí 7 milionů. Při průměrném platu 30 000 Kč měsíčně by takový byt splácel 20 let a nemohl by za nic jiného utratit. A když si k tomu vezme hypotéku, tak co je to pak za život? Bát se, že přijdu o zaměstnání, bát se říct šéfovi, co myslím, aby mě nevyrazil? Levný barák je podle mě ten, na který si vydělám za půl roku, ve své životopisné knize jsem si doporučil nabídnout jeden za 300 000 Kč i s pozemkem v Praze. Protože podle mě když člověk nemá dost svobody, tak pocítuje smutek, napětí, chybí mu radost a štěstí.

Jak zaznělo v úvodu, mezi veřejností jste znám především jako autor nové poštovny na Sněžce. S jakou vaší stavbou byste chtěl být nejvíce spojován vy, na jakou jste obzvláště pyšný?

Víte, to je tak. Já nemám děti, ale kdybych měl třeba 20 dětí, tak nikdy neřeknu, že je jedno krásnější než ty ostatní. Pro mě je nejkrásnější ten poslední barák, který zrovna dělám. To není na mně, to si lidé musí vybrat sami. Snažím se každý udělat na plné pecky, ale je to jako v životě: někdy to vyjde skvěle, někdy jen středně a někdy se lehce nezadaří. Člověk to musí ale umět odhadnout včas, aby se těm nezdařeným vyhnul. Kreslení, vaření a architektura mají hodně společného: na začátku jsou jen suroviny a napětí, jak to dopadne. A víte, co je na domě nejdůležitější? Jestli uniká nejméně tepla, jakou má funkci, jestli má ten či onen nátěr? Ne, to opravdu ne. Podle mě je důležité, jestli má určitou božskou jiskru, jestli je spojen s přírodou a vesmírem. Nejhorší jsou podle mě funkcionalistické teorie a to, co se dnes vykládá na školách, je většinou nebetyčný blábol a kažení dětí.

Zde bychom mohli souvisle navázat další otázkou: Jak nahlížíte na současnou stavební produkci?

Architektura souvisle jela a fungovala několik staletí: krásné hrady, zámky, kostely, barokní vesnice... Protože každý od mala viděl, jak rodiče staví svůj dům, pak stavěl svůj a pak ještě třeba pomáhal svým dětem. Ale pak přišly kostky, paneláky, snahy z divokých a nespoutaných osobností udělat součástky, které napasujete do úplně stejných prostor. A věřte mi, že bydlit v paneláku a volit Zemana má určitou

souvislost. Architektura podle mě posledních 70 let v podstatě neexistuje a to, co vzniká, jsou kraviny. Na řadě z nich jsem se podílel. A že lidé nad tím zvrací, tak nyní už snad vím i proč. A chci s tím něco alespoň na stará kolena udělat, zřeknout se povinnosti pracovat je podle mě špatně i 10 minut před smrtí. A ještě tak 100 let a architektura povstane z popela, alespoň v to věřím.

To zní optimisticky, a tak naváží na stejné vlně: Jaká stavba, ať už u nás, nebo ve světě, vám dokázala tzv. vyrazit dech?

(Dlouze přemýšlí). Je pár starých staveb, které mě skutečně ohromily. V Córdobě ve Španělsku existuje obrovská mešita, do které vestavěli gotický chrám. Výsledek je to neuvěřitelné. Dech mi vyrazil můj guru Hubáček svým Ještědem, Eiffel svou odvahou postavit tak neuvěřitelnou věž, postavit ji za svý, sám, jedinej na světě a spotřebovat jen tolik kovu, že kdyby se roztavila, louže mezi jejíma nohama by byla vysoká jen pár centimetrů. To je frajeřina! Jinak mi vyrazí dech spíše přírodní jevy. Být uprostřed oceánu a několik dní nevidět nic jiného než vlnu za vlnou, být uprostřed pouště, kde nomádi tvrdí, že tam sídlí Bůh. Nebo koukat na zamrzlý Yukon a cítit, jak už pod ním proudí voda, teplý proud, který to za chvíli celé rozerve tak, že budou lítat třímetrové kusy ledu. S úžasem hledět na tohle přírodní divadlo, tak z toho jsem úplně na větvi.

Byl jste příznivcem, či odpůrcem výstavby Kaplického blobu (budovy Národní knihovny) v Praze na Letné?

Samozřejmě, že se to mělo postavit. A Klaus s Bémem jsou podle mě škůdci národa. Také máme v šuplíku pár zatím odložených projektů, které věřím, že časem vzniknou.

Pojďme k těm, které už vznikly. Vy sám jste totiž autorem například i vzducholodi. Povězte nám, prosím, o ní něco...

Jmenuje se Gulliver, coby parafraze na fantastický cestopis anglického spisovatele Jonathana Swifta. Nápad na vzducholod' vznikl v hlavě Leoše Války, a pokud něco táhne naši zemi nahoru, pak jsou to lidé jako on. Gulliver slouží coby audiovizuální místnost a klene se nad budovami Centra současného umění DOX v Praze-Holešovicích.

A teď se vraťme k Nepomuku. Proslavily vás také rozhledny. Slyšel jsem, že v Nepomuku na vrchu Šibence plánujete další. Jaká je vaše vize pro toto místo?

Tak za prvé. Proč by se měly dělat věže? Nestaví se kvůli byznysu, skrytým záměrům apod., staví se pro radost lidí, proto, že lidé se rádi rozhlédnou kolem sebe a mají cíl své turistické cesty. A žádná rozhledna, kterou jsme navrhli, není stejná, ta pro Nepomuk je štíhlá a poměrně dost vysoká, což je nutné, protože musí převýšit koruny stromů. Je ze dřeva, tvoří šestiúhelník nosných sloupů a rozhledny, které děláme v poslední době, mají na sobě průhledný vnější plášť, který zachytí déšť, aby nepršelo do nosné konstrukce a schodiště. Druhá varianta věže nabízí přidanou hodnotu, zastřešenou terasu s občerstvením. Jsem rád, že rozhledny vznikají. Třeba ta, kterou jsme nyní postavili v Izraeli, udělala mezi Čechy a Izraelci velmi silné pouto. Obdivovali nejen její provedení, ale i rychlost, s jakou byla vystavěna.

Čemu se věnujete ve volném čase?

Jak již zaznělo, rád cestuji. A také mám psa.

A na závěr se nejde nezeptat. Máte nějaký nesplněný sen, co navrhnout, zrealizovat?

Několik tisíc, a to myslím smrtelně vážně. Nevím, zda je všechny stihnou, ale když popoženeme věci dopředu, tak si sami děláme dobré předpoklady k bezvadné budoucnosti, a to je přesně to, co by mělo být, na rozdíl od peněz, síly a strachu.

Děkuji za rozhovor a přeji, ať se všech tisíc projektů do jednoho splní.